ESPOO
ESBO

Sosiaali- ja terveyspalvelut
Social- och hälsovård
Social and health services

Pitkäaikaisen palveluasumisen asiakasmaksut 1.7.2021 alkaen

© Espoon kaupunki 2021

Sisällysluettelo

1 Yleistä ... 2
2 Pitkäaikaisen palveluasumisen asiakasmaksut ... 2
2.1 Ateriapalvelumaksu ... 3
3 Asiakasmaksun määrääminen ... 3
3.1 Tulojen selvittäminen ... 4
3.2 Asiakasmaksun perusteena olevat tulot ... 5
3.3 Tuloista tehtävät vähennykset ... 7
3.3.1 Elatusvelvollisuus, tosiasialliset perhesuhteet ja syytinki ... 7
3.3.2 Edunvalvojan palkkio ja maistraatin tilintarkastusmaksu ... 7
3.3.3 Asunnosta aiheutuvat menot ... 7
4 Palvelun keskeytys ... 8
5 Asiakkaan sosiaali- ja terveyspalvelut asumispalvelussa ... 8
6 Asiakasmaksun alentaminen tai maksusta vapauttaminen ... 8
8 Toisen puolesta asiointi ... 9

1 Yleistä

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 21 §:n mukaan asumispalveluilla tarkoitetaan palvelu- ja tukiasumista ja sen järjestämistä. Palveluasumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa. Palveluihin sisältyvät asiakkaan tarpeen mukainen hoito ja huolenpito, toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, ateria-, vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalvelut sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut.

Sosiaalihuoltolain mukaisia asumispalveluja voidaan tarjota eri asiakasryhmille kuten vanhuksille, mielenterveys- ja päihdekuntoutujille sekä vammaisille. Asumispalveluja voidaan järjestää ostopalveluna yksityiseltä palveluntuottajalta tai kunnan omana toimintana.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (1806/2009) on säädetty perusteet avo- ja laitoshoidon määrittelemiseksi. Kunta ja Kansaneläkelaitos määrittelevät toimintayksiköt avo- tai laitoshoidon palveluiksi näiden perusteiden mukaan. Asumispalvelut ovat asetuksen mukaan määriteltynä avohoitoa. Asumispalvelun asiakkaat voivat siten olla oikeutettuja Kelan myöntämiin sosiaalivakuutusetuuksiin kuten esim. eläkettä saavan hoitotukeen, asumistukeen ja sairausvakuutuksen perusteella korvattaviin matkakorvauksiin sekä lääkekustannuksiin.

2 Pitkäaikaisen palveluasumisen asiakasmaksut

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja sääntelevät yleisesti laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992). Asiakasmaksulain 10 e § määrittelee pitkäaikaisesta palveluasumisesta perittävät maksut.

Maksuperustetta voidaan soveltaa sosiaalihuoltolain mukaisesti järjestettävissä vanhusten palvelujen, mielenterveys- ja päihdepalvelujen sekä vammaispalvelujen pitkäaikaisessa palveluasumisessa.

Kunta saa periä pitkäaikaisen palveluasumisen asiakasmaksun, mikäli palvelun arvioidaan sen alkamisesta lukien kestävän tai jos palvelu on tosiasiallisesti kestänyt vähintään kolme kuukautta (asiakasmaksulaki 7 b §).

Asiakkaalle tehdään asiakasmaksupäätös pitkäaikaisen palveluasumisen maksuperusteiden mukaan. Pitkäaikaisessa palveluasumisessa olevilta asiakkailta peritään maksupäätöksen mukainen kuukausimaksu. Jos palvelu alkaa tai päättyy kesken kuukauden, maksu peritään niiltä päiviltä, joilta palvelua on saatu.

Kuukausittaiseen asiakasmaksuun sisältyvät hoidon lisäksi sellaiset asiakassuunnitelman mukaiset jatkuvaluonteisesti ja säännöllisesti annettavat palvelut, jotka liittyvät kiinteästi hoitoon ja huolenpitoon. Näitä ovat mm. vaatehuolto asiakkaan kotona, asumisyksikön tiloissa tapahtuva toiminta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut, säännöllinen ja ennakoitava asiointipalvelu, lääkkeiden annosjakelu sekä annosjakeluun kuuluva työaika. Maksuun ei sisälly asumispalveluyksikön vuokraa tai muita asumiskustannuksia.

2.1 Ateriapalvelumaksu

Palveluasumisen asiakasmaksuun ei sisälly palveluasumiseen kuuluvia aterioita. Asiakas maksaa palveluun kuuluvasta ateriapalvelusta erikseen. Ateriapalvelun maksu on 247 euroa kuukaudessa. Ateriapalvelumaksu sisältää päivittäiset ateriat, joita ovat aamiainen, lounas, päivällinen ja välipalat (asiakasmaksulaki 10 h §).

3 Asiakasmaksun määrääminen

Asiakasmaksulain 10 e §:n mukaan pitkäaikaisen palveluasumisen maksu määräytyy palvelupäätökseen kirjattujen palvelutuntien määrän, asiakkaan maksukyvyn ja perheen koon mukaan. Palvelutunnit huomioidaan kokonaisina tunteina siten, että osittaiset palvelutunnit pyöristetään lähimpään kokonaiseen tuntiin ja puolikkaat tunnit pyöristetään ylöspäin.

Maksu saa olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen (asiakasmaksulaki 2 §). Asiakasmaksu peritään siltä ajalta, kun asiakas asuu asumispalveluyksikössä.

Asiakasmaksun tulona huomioidaan tulorajan ylittävät bruttotulot. Tulorajat määräytyvät perheen koon mukaan. Tulorajojen euromäärät tarkistetaan joka toinen vuosi työeläkeindeksin mukaisesti, ja tarkistetut euromäärät tulevat voimaan tarkistusvuotta seuraavan vuoden alusta. Tulorajat ovat seuraavat:

Perheen koko, henkilömäärä	1	2	3	4	5	6
Tuloraja, euroa kuukaudessa	588	1084	1701	2103	2546	2924

Asiakasmaksu on alla olevan taulukon mukaisen maksuprosentin osoittama määrä tulorajan ylittävistä kuukausituloista.

Palvelutuntien määrä kuukaudessa	**Maksuprosentti perheen koon mukaan**					
	1	2	3	4	5	6 henkilöä tai enemmän
0-4	5%	5%	5%	5%	5%	5%
5-10	9%	8,75%	7,50%	7,50%	7,50%	7,50%
11-20	14%	14%	13,50%	13%	12%	11%
21-30	21%	20%	18%	15%	13%	11%
31-40	28%	22%	18%	15%	13%	11%
41-80	35%	22%	18%	15%	13%	11%
yli 80 h	35%	22%	18%	15%	13%	11%

Asiakasmaksu määrätään voimaan toistaiseksi. Pitkäaikaisen palveluasumisen asiakasmaksut tarkistetaan vuosittain tulojen ja huomioitavien menojen muutosten osalta. Tämän lisäksi maksu on asiakasmaksulain 10 j §:n mukaan tarkistettava asiakkaan tai tämän edustajan hakemuksesta tai kunnan aloitteesta, kun:

- asiakkaan tai hänen perheensä tulot ovat muuttuneet;
- asiakkaan tai hänen puolisonsa oikeus tuloista tehtäviin vähennyksiin on muuttunut;
- perheen olosuhteet ovat muuttuneet;
- maksu osoittautuu virheelliseksi;
- asiakkaalle laadittua asiakassuunnitelmaa muutetaan siten, että sillä on vaikutusta asiakasmaksun suuruuteen;
- kunnan maksuperusteita muutetaan siten, että sillä on vaikutusta asiakasmaksun suuruuteen

Jos maksua koskeva päätös on perustunut asiakkaan tai hänen edustajansa antamiin virheellisiin tietoihin, maksu voidaan oikaista takautuvasti enintään yhden vuoden ajalta.

Pitkäaikaisen palveluasumisen palveluista ei peritä asiakasmaksua rintamaveteraaneilta (rintamaveteraanien kuntoutuksesta annettu laki 1184/1988).

3.1 Tulojen selvittäminen

Asiakasmaksun määräämistä varten selvitetään asiakkaan tulot. Tulotiedot pyydetään ensisijaisesti asiakkaalta tai hänen asianhoitajaltaan. Tiedot voidaan pyytää myös muilta viranomaisilta, yhteisöiltä tai yksiköiltä. Tulotiedot voidaan tarkastaa esimerkiksi Kelan tarjoaman käyttöyhteyden ja Verohallinnon Tulorekisterin avulla.

Asiakasmaksulain 14 a §:n mukaan valtion viranomainen, kunnallinen viranomainen sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, työnantaja ja työttömyyskassa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottaja ovat velvollisia kunnallisen viranomaisen pyynnöstä antamaan maksutta ja salassapitosäännösten estämättä hallussaan olevat asiakkaan taloudellista asemaa koskevat ja asiakasmaksun suuruuden määräämistä varten välttämättömät tiedot ja selvitykset, jos maksun määräävä kunta tai kuntayhtymä ei ole saanut asiakkaalta tai hänen lailliselta edustajaltaan riittäviä ja luotettavia tietoja maksun määräämistä varten.

Silloin, kun maksu määräytyy palvelussa olevan henkilön ja hänen puolison yhteenlaskettujen tulojen perusteella, sovelletaan em. tiedonsaantioikeutta myös puolisoon. Em. tahoilta pyydetään ainoastaan asiakasmaksun määräämisen kannalta merkitykselliset tiedot.

Tiedonantovelvollisuus koskee myös rahalaitosta, jos kunta ei saa riittäviä tietoja ja selvityksiä muilta em. tahoilta ja jos on perusteltua syytä epäillä asiakkaan tai hänen edustajansa antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000) on säädetty asiakkaan ja hänen edustajansa tietojenantovelvollisuudesta (12 §) ja sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta salassa pidettäviin tietoihin (20 - 22 §).

Jos maksun määräytymisen perusteena olevat tulot muuttuvat, tulee asiakkaan tai hänen asianhoitajansa ilmoittaa muuttuneet tulotiedot asiakasmaksusta päättävälle viranomaiselle. Virheellisiin tietoihin perustunut asiakasmaksupäätös voidaan oikaista takautuvasti vuoden ajalta (asiakasmaksulaki 10 j §).

3.2 Asiakasmaksun perusteena olevat tulot

Asiakasmaksulain 10 f § määrittelee pitkäaikaisen palveluasumisen asiakasmaksun perusteena olevat tulot. Asiakasmaksu määräytyy asiakkaan ja hänen puolisonsa kuukausitulojen mukaan huomioiden kohdan 3.3 mukaiset tuloista tehtävät vähennykset. Maksun perusteena olevina tuloina huomioidaan bruttotulot eli veroja ei oteta huomioon tuloja vähentävänä.

Kuukausitulona huomioidaan asiakkaan ja hänen puolisonsa jatkuvat tai vuosittain toistuvasti saadut veronalaiset ansio- ja pääomatulot ja verosta vapaat tulot tulonhankkimisesta aiheutuneilla kustannuksilla vähennettynä sekä laskennallinen metsätulo. Tulo on jatkuvaa, kun se jatkuu vähintään kolmen kuukauden ajan maksun määräämisen ajankohdasta.

Mikäli saatavilla ei ole uusinta tositteellista tietoa asiakkaan veronalaisista tuloista, voidaan veronalaisina tuloina huomioida viimeksi toimitetussa verotuksessa vahvistetut vastaavat veronalaiset tulot korotettuna niillä prosenttimäärillä, jotka Verohallinto ennakkoperintälain (1118/1996) 6 §:n 1 momentin nojalla vuosittain antamissaan päätöksissä ennakonpidätyksen ja ennakonkannon laskentaperusteista määrää.

Laskennallisella metsätulolla tarkoitetaan varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain (1142/2005) 7 §:n 3 momentin mukaan vahvistettua metsän keskimääräistä vuotuista tuottoa hehtaarilta kerrottuna metsämaan pinta-alalla. Tästä määrästä vähennetään kymmenen prosenttia ja metsätalouden korot. Kunnan tai kuntayhtymän on asiakkaan tai hänen edustajansa vaatimuksesta alennettava laskennallista metsätuloa, jos tilakohtaisen vuotuisen hakkuumahdollisuuden nettoraha-arvo on Suomen metsäkeskuksen tai metsänhoitoyhdistyksen antaman lausunnon perusteella vähintään kymmenen prosenttia alempi kuin metsätulo. Alennus on metsätulon ja hakkuumahdollisuuden nettoraha-arvon erotuksen suuruinen (asiakasmaksulaki 10 i §).

Tuloina ei huomioida kustannusten korvauksia ja muita tiettyä tarkoitusta varten myönnettyjä avustuksia tai muita vastaavia tuloja, jotka eivät ole säännöllisiä tai jatkuvia eivätkä kuulu veronalaisiin ansioihin. Tulona ei oteta huomioon tuloverolain 92 §:ssä tarkoitettuja verovapaita sosiaalietuuksia lukuun ottamatta elatustukea ja eläkettä saavan hoitotukea. Eläkettä saavan hoitotuen osana maksettavaa veteraanilisää ei oteta tulona huomioon.

Jos tulot vaihtelevat, kuukausitulona otetaan huomioon viimeksi kuluneiden 12 kuukauden keskimääräinen kuukausitulo.

Huomioon otettavat bruttotulot, esimerkiksi:

- Palkkatulot
- Eläketulot
- Etuustulot
- Metsätulo
- Osinkotulot
- Korkotulot
- Pääomatulot
- Vuokratulot (hoitovastike ja sijoituslainan korko vähennettynä)
- Elatustuki
- Elatusapu
- Eläkettä saavan hoitotuki
- Osakesäästötilille maksetut osingot
- Sijoitusrahastoista vuosittain maksettava tuotto
- Ei-verotuettujen eläkevakuutusten osa eläkkeestä, joka vastaa pääomalle kertynyttä tuottoa
- Muut jatkuvat tai vuosittain toistuvat henkilökohtaiset tulot

Tulot, joita ei oteta huomioon, esimerkiksi:

- Lapsilisä
- Opintotuki
- Aikuiskoulutustuki
- Lasten kotihoidontuki
- Opintojen apurahat ja muut vastaavat avustukset
- Kansaneläkelain mukainen lapsikorotus
- Asumistuki
- Opintotuen asumislisä
- Sotilasavustus
- Asevelvollisen päiväraha
- Alle 16-vuotiaan vammaistuki
- 16 vuotta täyttäneen vammaistuki
- Toimeentulotuki
- Veteraanilisä
- Rintamalisä
- Ylimääräinen rintamalisä
- Sijoitusrahastojen kasvuosuuksille maksetut tuotot, joita ei vuosittain jaeta ulos
- Ei-verotuetuista eläkevakuutuksista saatu pääoman palautus
- Tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavat sairaanhoito ja tutkimuskulut
- Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa tarkoitetut ylläpitokorvaukset
- Työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukainen ylläpitokorvaus
- Perhehoidon kustannusten korvaukset
- Muut vastaavat tulot, jotka eivät ole säännöllisiä tai jatkuvia eivätkä kuulu veronalaisiin ansioihin

3.3 Tuloista tehtävät vähennykset

Ennen pitkäaikaisen palveluasumisen maksun määräämistä, voidaan asiakkaan tuloista vähentää alla luetellut vähennykset (asiakasmaksulaki 10 g §). Kohdan 3.3.1 ja 3.3.2 mukaiset vähennykset tehdään tarvittaessa myös puolison kuukausituloista, jos maksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen tulojen mukaan.

3.3.1 Elatusvelvollisuus, tosiasialliset perhesuhteet ja syytinki

- **Henkilön suoritettavaksi vahvistettu elatusapu**. Elatusapua ei vähennetä, jos elatusavun saajana on asiakkaan aviopuoliso, jonka kanssa asiakas on elänyt yhteistaloudessa välittömästi ennen pitkäaikaisen laitoshoidon alkamista;
- Henkilön **tosiasiallisista perhesuhteistaan johtuvat muut vastaavat kustannukset**;
- **Kiinteistön luovutuksen yhteydessä määräajaksi tai elinkaudeksi pidätetty etuus**, joka hänen on suoritettava rahana (syytinki);
- Avopuolisoiden yhteistalouden purkamisesta annetussa laissa (26/2011) tarkoitettu **pesänjakajan tai tuomioistuimen määräämä hyvitys**, joka hänen on suoritettava rahana.

3.3.2 Edunvalvojan palkkio ja maistraatin tilintarkastusmaksu

Edunvalvojan palkkio muodostuu vuotuisesta perusmaksusta ja lisämaksuista (edunvalvojan palkkion suuruudesta annettu valtioneuvoston asetus 696/2012).

Asiakasmaksua määrättäessä tuloista otetaan vähennyksenä huomioon edunvalvojan palkkion perusmaksu (440 euroa tai 280 euroa vuodessa) ja maistraatin tilintarkastusmaksu kuukautta kohden. Edunvalvontavaltuutetun palkkiona huomioidaan vastaavasti enintään edellä tarkoitetun edunvalvojan palkkion perusmaksun suuruinen vähennys. (asiakasmaksulaki 10 c §.)

Lisäksi vähennyksenä tuloista huomioidaan 200 euron lisämaksu edunvalvonnan aloittamisesta aiheutuvista toimenpiteistä.

Asiakkaan tai edunvalvojan tulee ilmoittaa asiakasmaksupäätöksen tekijälle mahdollisista edunvalvonnasta aiheutuvista kuluista.

3.3.3 Asunnosta aiheutuvat menot

Asiakasmaksulain 10 g §:n mukaan pitkäaikaisen palveluasumisen alkaessa asiakkaan tuloista vähennetään edellisen asunnon todelliset asumismenot. Tämän on tarkoitus turvata asiakkaalle riittävä aika asumisjärjestelyjä varten. Muusta kuin vakituisena asuntona käytetystä asunnosta aiheutuvia kuluja ei oteta huomioon vähennyksenä. Vähennyksenä tuloista huomioidaan asiakkaan osuus asumismenoista seuraavanlaisesti:

Vuokra-asunnosta otetaan huomioon vuokra ja pakollinen kotivakuutus huoneenvuokralain irtisanomisajan mukaisesti asumispalveluyksikköön ottamiskuukauden loppuun saakka sekä välittömästi sen jälkeen yhden (1) kuukauden irtisanomisajan verran.

Asumisoikeusasunnosta menona huomioidaan edellä mainituin ehdoin käyttövastike ja pakollinen kotivakuutus kolmen (3) kuukauden ajan.

Omistusasunnosta aiheutuvat menot voidaan ottaa huomioon pitkäaikaiseen asumispalveluun ottamiskuukauden loppuun saakka sekä välittömästi sen jälkeen enintään kuuden (6) kuukauden ajalta:

- Omakotitalon menoina huomioidaan kiinteistöön kohdistuva kiinteistövero, kohtuulliset lämmitys- ja hoitokulut ja kiinteistön pakollinen kotivakuutus
- Asunto-osakkeen menona huomioidaan hoitovastike ja asunnon pakollinen kotivakuutus

4 Palvelun keskeytys

Kunta saa periä pitkäaikaisen palveluasumisen maksun, vaikka palvelu keskeytyy tilapäisesti asiakkaasta johtuvasta syystä. Jos palvelu kuitenkin keskeytyy yli viideksi päiväksi, maksua ei peritä viittä päivää ylittävältä ajalta. Jos palvelu keskeytyy kunnasta johtuvasta syystä tai siksi, että asiakas on laitoshoidossa, maksua ei peritä myöskään mainitun viiden päivän ajalta. Jos palvelun keskeytys jatkuu koko kuukauden, maksua ei peritä lainkaan. (asiakasmaksulaki 10 k §.)

Asiakas maksaa palveluntuottajalle vuokraa vuokrasopimuksen voimassaolopäiviltä, myös poissaolon aikana. Sairaalahoidosta, kuntoutuksesta ja muusta laitoshoidosta asiakas maksaa kyseisestä palvelusta perittävän asiakasmaksun.

5 Asiakkaan sosiaali- ja terveyspalvelut asumispalvelussa

Sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta asukkaat ovat julkisen terveydenhuollon piirissä samoin perustein kuin kotona asuvat henkilöt. Asumispalveluyksikössä asuvalla julkisen terveydenhuollon kulut kerryttävät normaalisti terveydenhuollon maksukattoa.

6 Asiakasmaksun alentaminen tai maksusta vapauttaminen

Sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on asiakasmaksulain 11 §:n perusteella jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Asiakasmaksun alentamisen tai maksuvapautuksen hakeminen ovat ensisijaisia toimeentulotukeen nähden.

Pitkäaikaisen palveluasumisen asiakasmaksun ja ateriapalvelumaksun alentamista haetaan sille tarkoitetulla hakemuslomakkeella tai vapaamuotoisella hakemuksella. Hakemuksesta on käytävä ilmi, mihin maksuun alennusta tai vapautusta haetaan, mistä alkaen sekä millä perusteilla. Päätös

alentamisesta tai maksuvapautuksesta tehdään tapauskohtaisen harkinnan perusteella.

Lisätietoja asiakasmaksun alentamisesta tai maksuvapautuksesta:
Sähköposti: asiakasmaksut@espoo.fi
Puhelin: 09 8165 7261 arkisin kello 09.00–13.00
www.espoo.fi/asiakasmaksut

8 Toisen puolesta asiointi

Mikäli pitkäaikaisen palveluasumisen asiakasmaksuun liittyviä asioita hoitaa asiakkaan puolesta asianhoitaja kuten esimerkiksi omainen, tulee valtuutuksesta esittää asiakkaan allekirjoittama valtakirja. Ilman kirjallista valtuutusta asiakkaan asiakasmaksupäätöksiin liittyviä tietoja ei voida luovuttaa tai hoitaa asiakasmaksuun liittyviä asioita. Edunvalvoja tai edunvalvontavaltuutettu voi asioida ilman erillistä valtakirjaa. Tiedot edunvalvonnasta ja edunvalvontavaltuutuksesta voidaan tarkistaa Digi- ja väestötietoviraston käyttöyhteyksien kautta.

Espoon kaupunki
Y-tunnus 0101263–6

Sosiaali- ja terveystoimen esikunta
Asiakasmaksut ja korvaukset
PL 207
02070 ESPOON KAUPUNKI
Puh. 09 8165 7261 (ma-pe klo 9–13)
asiakasmaksut@espoo.fi